

6284 SAYILI “AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN”UN DEĞERLENDİRİLMESİ

Arif Barış ÖZBİLEN¹ - Mualla Buket SOYGÜT ARSLAN²

ÖZET

Kadına karşı şiddet ve aile içi şiddet toplumumuzda en önemli sorunlardandır. Sorunun ve çözümünün siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel, coğrafi ve eğitsel birçok boyutu bulunmaktadır. Bu çalışmada, bu çok boyutlu soruna hukuksal bir yaklaşımla, 8.3.2012 tarihinde yasama organınca kabul edilen 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” ele alınmaktadır. Kanun, “Avrupa Konseyi Kadına Karşı ve Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Bunun Önlenmesi Sözleşmesi” ile mevzuatımızdaki hükümler bakımından karşılıklı olarak incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kadına Karşı Şiddet, Aile içi Şiddet*

ABSTRACT

Violence against women and domestic violence have become major problems in our society. The problems and also their solutions have lots of dimensions such as political, social, economic, cultural and educational. In this study, the Act on Protection of Family and Prevention of Violence Against Women which is accepted by the Parliament on March 8, 2012, with a legal approach to these multi-dimensional problems. The Act is analyzed comparatively to Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence Against Women and Domestic Violence and our present legislation.

Keywords: *Violence Against Women, Domestic Violence*

¹ Dr. Araştırma Görevlisi, Medenî Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul Ticaret Üniversitesi.

² Arş. Gör. İstanbul Ticaret Üniversitesi Ceza ve Ceza Usul Hukuku ABD.

1. GİRİŞ

Kadına karşı şiddet ile aile içi şiddet günümüzde özellikle kadının ağır biçimde mağduriyetine yol açmak suretiyle toplumsal hayatı etkileyen en önemli sorunlardan biri hâline gelmiştir. Türkiye, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 7 Nisan 2011 tarihinde kabul ettiği *Kadına Karşı ve Ev İçi Şiddetle Mücadele ve Bunun Önlenmesi Sözleşmesini*³ imzalayan ilk ülke olmasına karşın, ülkemizde kadına yönelik şiddet olayları ne yazık ki oldukça fazladır. Sadece basında yer verilen olayların sayısı değil, kullandığımız dilin dahi bu şiddetin yansımalarıyla dolu olduğu gerçeği, durumun vahametini ortaya sermektedir.

Sorunun siyasî, sosyal, ekonomik, kültürel, coğrafi ve eğitsel birçok boyutu bulunduğundan, çözümün uzun bir süreci gerektirdiği bilinmektedir. Böylesine çok yönlü bir sürecin de, öncelikli olarak bilimsel olarak hazırlanmış anket çalışmaları ve istatistikî verilerden hareket edilerek gerçekleştirilmesi gerekmektedir⁴.

Esas itibarıyla ataerkil bir toplum olmaktan kaynaklanan kadına karşı şiddetin sona ermesi ancak zihniyet değişimi ile gerçekleşebilecektir. Bu nedenle, yasalar veya yasaklar tek başlarına çare olamamakla birlikte, aile içi şiddetle mücadelede önemli araçlardır. Biz de bu düşünceyle, 8.3.2012 tarihinde yasama organı tarafından kabul edilen 6284 sayılı "*Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*"⁵, *Avrupa Konseyi Kadına Karşı ve Ev İçi Şiddetle Mücadele ve Bunun Önlenmesi Sözleşmesi*, 6284 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle yürürlükten kalkan *4320 Sayılı Ailenin Korunması Hakkında Kanun*⁶ ve *Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulama*

³ Sözleşme'nin İngilizce orijinal metni için bkz. <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1772191>; Sözleşmenin gayri resmi Türkçe çevirisi için bkz. http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/mce/istanbul_sozlesmesi.pdf (erişim tarihi: 16.3.2012).

⁴ Bu konuda daha önce yapılmış bazı çalışmalar için bkz. Kayıhan **İçel**, Türkiye'de Aile İçi Şiddet, Beta, İstanbul 2003; Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara 2010; Ayşe Gül **Altınay/Yeşim Arat**, Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet, Metis, İstanbul 2008.

⁵ Kanun metni için bkz. <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6284.html> (erişim tarihi: 16.3.2012).

⁶ 17.01.1998 tarih ve 23233 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren kanunda 2003 ve 2007 yıllarında sırasıyla 4787 ve 5636 sayılı kanunlarla değişiklikler yapılmıştır. Bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=1.5.4320&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=> (erişim tarihi: 16.3.2012).

lanması Hakkında Yönetmelik⁷ ile karşılaştırmalı olarak incelemeyi tercih ettik.

Söz konusu düzenlemeler, özellikle korumanın kapsamı, şiddet kavramının içeriği ve şiddeti önlemek için öngörülen tedbirlerin niteliği ve uygulaması bakımından ele alınmıştır. Bu kapsamda, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun getirmiş olduğu yeniliklerin olumlu yönleri ortaya konulmuş, eksik görülen noktalar ise yine her bölümün altında “Görüş ve Eleştirilerimiz” başlığı altında açıklanmıştır. Ancak bilindiği gibi konu, söz konusu yasayla sınırlı olmayıp, tüm mevzuatın gözden geçirilmesini gerektirmektedir. Özellikle, kadına karşı şiddetin bir insan hakkı ihlali olarak algılanması ve nefret suçu olarak düzenlenmesi de bu çalışmaların başında gelmelidir. Bu bağlamda, son bölümde konu ile ilgili genel değerlendirme ve önerilere yer verilmiştir.

2. KAPSAM BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME:

1) Avrupa Konseyi Kadına Karşı ve Ev İçi Şiddetle Mücadele ve Bunun Önlenmesi Sözleşmesi

- Sözleşmenin gerek adında gerekse içeriğinde kadının ön planda tutulduğu görülmektedir. Sözleşme m. 2/f. 1 hükmüne göre⁸, kadınlara yönelik her türlü şiddet biçiminin önlenmesi amaçlanmaktadır.
- Şiddetin cinsiyete dayalı olması hususunun özellikle vurgulanmış olduğu göze çarpmaktadır.
- Geniş bir korumanın hedeflendiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, daha dar bir ifade olan “aile ilişkisi” kavramının tercih edilmediği ve Sözleşmenin “Tanımlar” maddesini ortaya koyan m. 3/f. 1/ b. (b)’de, evlilik dışı birlikliklerin de aile içi şiddet kapsamında değerlendirildiği görülmektedir⁹.
- Kadına, “sırf kadın olmasından dolayı” uygulanan tüm şiddet türleri kapsama dâhil edilmiştir. Ayrıca Sözleşme m. 3/f. 1/b. (f)’de, “kadın” ibaresinin 18 yaş altı kız çocuklarını da kapsayacağı ifade edilmektedir.

⁷ 1.3.2008 tarih ve 26803 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren yönetmelik için bkz. **Hata! Köprü başvurusu geçerli değil.** (erişim tarihi: 16.3.2012).

⁸ Sözleşme m. 2/f. 1: “Bu Sözleşme, aile içi şiddet de dâhil olmak üzere orantısız bir şekilde kadınları etkileyen, kadına yönelik her türlü şiddet biçimi için geçerlidir”.

⁹ Söz konusu maddeye göre, aile içi şiddet, mağdur faille aynı haneyi paylaşsa da paylaşmasa da, aile veya hanede, eski veya şimdiki eşler ya da partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet olarak tanımlanmaktadır.

2) 4320 Sayılı Ailenin Korunması Hakkında Kanun

- Kanunun genelinde “kadın” vurgusuna ağırlık verilmediği görülmektedir.
- “Aile bireyi” kavramı öne çıkmaktadır¹⁰. Bundan anlaşılması gereken, aynı çatı altında yaşayan kayınvalide-gelin veya gelin-görümce gibi aile bireyleri arasında gerçekleşen şiddet olaylarının da kapsama dâhil edildiği olgusudur¹¹.
- Kadın ile erkek arasındaki ilişkinin evlilik temelinde olması şart kılınmıştır. Her ne kadar ceza yaptırımı¹² altında olsa da ülkemizin bir gerçeği olan dinî nikâh¹³ ile bir araya gelen erkek ve kadın arasındaki şiddet olaylarının korunmadığı görülmektedir.

¹⁰ 4320 sayılı mülga Kanununun 1. maddesinin ilk fıkrasına göre Türk Medenî Kanununda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin, çocukların, aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinin veya mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan ya da evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını, kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi üzerine Aile Mahkemesi hâkimi meselenin mahiyetini göz önünde bulundurarak re’sen 2. fıkra da sayılan tedbirlerden bir ya da birkaçına birlikte veya uygun göreceği benzeri başka tedbirlere de hükmedebilir.

¹¹ Yönetmeliğin 4. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde aile, “aynı veya ayrı çatı altında yaşayan eş ve çocuk ile aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerini” ifade ettiği açıklanmaktadır.

¹² 5237 sayılı TCK’nın 230. maddesinin 5. fıkrasına göre “Aralarında evlenme olmaksızın, evlenmenin dinsel törenini yaptıranlar hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir. Ancak, medenî nikâh yapıldığında kamu davası ve hükmedilen ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkar.” Aynı maddenin 6. fıkrasına göre ise “Evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören yapan kimse hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir.”

¹³ Bilindiği gibi, MK m. 143’de, evlendirme memuru önünde evlenme gerçekleştirilmeden, dinî törenin yapılamayacağı ve evlenmenin geçerli addedilmesinin dinî törenin yapılmasına bağlı olmadığı öngörülmektedir. Evlenme, çok sıkı şekil şartlarına tâbi kılınmış bir hukukî işlem olarak kabul edilmektedir. Evlendirme Yönetmeliği m. 27/f. 1’e göre: “Evlenme, evlendirmeye yetkili bir görevli önünde en az iki tanıkla birlikte ve bizzat tarafların huzuru ile aleni olarak yapılır”. Sadece dinî törenin yapıldığı hâllerde, evlenme yok hükmündedir ve salt dinî törene dayanarak meydana gelen birleşmeler de, kanun önünde serbest birleşme ya da hayat arkadaşlığı olarak kabul edilmektedir. Bu birliktelikten doğan çocuklar da evlilik dışında doğmuş sayılmaktadırlar. Bu konuda bkz. Mustafa **Dural**/Tufan **Öğüz**/Alper **Gümüş**, Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku, 4. Bası, İstanbul 2011, s. 7 ve 68; Turgut **Akıntürk**/Derya **Ateş Karaman**, Türk Medenî Hukuku, Cilt II, Aile Hukuku, 13. Bası, İstanbul 2011, s. 83, 97, 205; Bilge **Öztaş**, Aile Hukuku, Ankara 2004, s. 127; Ferit Hakkı **Saymen**/ Halid Kemal **Elbir**, Türk Medenî Hukuku, C. III, Aile Hukuku, B. 2, İstanbul 1960, s. 102; Aydın **Zevkililer**/Ayşe **Havutçu**/Damla **Gürpınar**, Medeni Hukuk (Temel Bilgiler), 6. Bası, Ankara 2008, s. 274, 277-278.

Her ne kadar salt dinî tören ile hayatlarını birleştirmiş olan kadın ile erkek arasında hukuken mevcut bir evliliğten söz edilemese de, bu, adı geçen birliktelik içinde şiddete maruz kalan

- Bunun dışında, arkadaşlık, iş veya eşcinsel ilişkilerin de kapsam içine alınmadığı görülmektedir.

3) Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik

- Yönetmelik m. 2’de, 4320 sayılı Kanun ile paralel olarak, cinsiyeti ne olursa olsun, aile içi şiddete maruz kalan eş ve çocukların kapsam içine alındığı görülmektedir¹⁴.

- Şiddetin, aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden gelmesi hâlinde de Yönetmelik hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

- Yönetmeliğin, şiddetin, mutlaka aynı çatı altında yaşayan eşler veya diğer aile bireylerinden gelmesi şartını aramadığı da açıktır. Mahkemece ayrılık kararı verilen, yasal olarak ayrı yaşama hakkı bulunan ya da evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerine yönelik şiddet de Yönetmeliğin kapsamına sokulmuştur.

4) 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

- Kanun, kapsam itibariyle şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan dört grubu korumayı hedeflemektedir. Bunlar, kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerdir.

- 4320 sayılı yasadan farklı olarak, şiddetin önlenmesi açısından evlilik temelli birlikteliklerin şart kılınmadığı anlaşılmaktadır¹⁵.

- Kanun, Avrupa Konseyi Sözleşmesi ile paralel olarak, kadını “kadın olduğu için” korumaktadır. Bu durum, Kanun m. 2/f. 1/b. (ç)’deki “kadına yönelik şiddet” tanımında vurgulanmaktadır.

- Erkeğin de “aile bireyi” sıfatına sahip olması nedeniyle koruma kapsamında olduğu görülmektedir. Buna karşın, aile bireyi sayılmayan erkeklerin ilk

kadının yasa kapsamında korunmamasının haklı bir gerekçesi olamaz. Kanaatimizce şiddet, hangi tür birliktelik içinde meydana gelirse gelsin, engellenmelidir.

¹⁴ Yönetmelik m. 2: “Bu Yönetmelik, aile içi şiddete maruz kalan eş, çocuk, aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireyleri ve mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan ya da evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireyleri ile şiddet uygulayan eş veya diğer aile bireylerini, alınacak tedbirleri, bu tedbirleri almak ve uygulamakla görevli ve yetkili makam ve merciler ile usul hükümlerini kapsar”.

¹⁵ Kanun m. 1 “Bu Kanunun amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir”.

bakışta kanun kapsamında korunmadığı düşünülebilirse de, erkeklerin, “tek taraflı ısrarlı takip mağduru olmaları” hâlinde, korumadan yararlanabilecekleri söylenebilir.

- Kadın ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunmasına Dair Kanun Tasarısı’nda, nişanlılık aşamasında¹⁶ gerçekleşen şiddet olayları, açıkça kapsama dâhil edilmiş olmasına rağmen, yasalaşma sürecinde “nişanlılık” ibaresinin metinden çıkarıldığı görülmektedir¹⁷.

- Yasanın, hakkında önleyici veya koruyucu tedbir uygulanacak kişiler bakımından 4320 sayılı Kanuna nazaran daha geniş kapsamlı olduğu göze çarpmaktadır.

GÖRÜŞ ve ELEŞTİRİLERİMİZ

- Yasama organı, Kadın ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunmasına Dair Kanun Tasarısı’nda yer verilen “**nişanlılar**” ile “**nişanlılık veya evlilik birliği herhangi bir sebeple sona ermiş olan bireyler**” ifadelerini metinden çıkarmış ve yalnızca “**kadın**”, “**çocuk**”, “**aile bireyi**” ve “**tek taraflı ısrarlı takip mağduru**” olan kişilerin şiddetten korunmasının amaçlandığını göstermiştir. Kanunkoyucunun bu tercihinin amacının ne olduğunun tespit edilmesi gerekir. Değişikliğin amacı gereksiz bir tekrarı önlemekten ibaret midir, yoksa kanunun koruma kapsamını daraltmak mıdır? Madde gerekçesi maddenin tekrarından ibaret olduğundan, bu sorulara yanıt vermekten çok uzaktır.

¹⁶ Türk Medenî Kanununa göre nişanlanma, bir kadınla bir erkek arasında karşılıklı olarak evlenme vaadinde bulunulması şeklinde tanımlanmaktadır (MK m. 118/f. 1). Evlenme vaadinin geçerliliği, herhangi bir şekil şartına bağlı değildir. Evlenme vaadine ilişkin irade açıklaması, açık (sarih) olarak sözle veya yazıyla yapılabileceği gibi, evlenme niyetini ortaya koyan bir davranışla (*factum concludens*) da yapılabilir. Bkz. **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 15; Nevzat **Koç**, Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi, İzmir 2002, s. 47. Ancak, nişanlılığın geçerli olabilmesi için taraflar arasında bir nişanlanma töreni yapılmasına veya tarafların yüzük takmalarına gerek olmasa da, bu hareketler, nişanın varlığını ispat etmek bakımından önem taşır. Karşılıklı evlenme vaadi aleni hâle gelmedikçe, nişanlılığın ispatı zorlaşacaktır. Bkz. **Akıntürk/Ateş Karaman**, s. 34-35; **Saymen/Elbir**, s. 44; **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 15. Aslına bakılırsa, günlük yaşamda “söz kesme” şeklinde ifade edilen olaylar da, kadın ile erkeğin birbirlerine karşı evlenme niyetlerini ortaya koyduğundan, hukuken nişanlılık olarak nitelendirilir. Bkz. **Zevkililer/Havutçu/Gürpınar**, s. 249-250. Nişanlanma sözleşmesinin örtülü irade açıklamasıyla kurulmasına ilişkin örnekler için bkz. **Koç**, s. 49 ve **Öztan**, s. 29.

¹⁷ Kadın ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunmasına Dair Kanun Tasarısı m. 1: “Bu Kanun, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, eşlerin, **nişanlıların, nişanlılık veya evlilik birliği herhangi bir sebeple sona ermiş olan bireylerin** veya diğer aile bireylerinin, tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları kapsar”.

- Kanaatimizce, Kanununun 1. maddesinde açıkça yer almasa da, “nişanlı” bir kadın, maddede yer aldığı şekliyle şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan bir “kadın” olarak; nişanlı erkek ise, yasa metninde yer aldığı gibi, ancak “tek taraflı ısrarlı takip mağduru” olması durumunda korunacaktır. Kanun Tasarısında yer verilmesine rağmen, yasalaşma sürecinde metinden çıkarılan “nişanlılık veya evlilik birliği herhangi bir sebeple sona ermiş olan bireyler” bakımından ise, bunlar aile bireyi kapsamında değerlendirilemeyeceğinden, şiddet gören “kadın” veya “tek taraflı ısrarlı takip mağduru erkek” olarak korunacaktır.

- Kaldı ki, kadına yönelik şiddetin engellenmesi için kadın ile erkek arasında karşılıklı evlenme vaadi bulunduğunu ispat etmeye dahi gerek olmamalıdır. Dolayısıyla, flört ya da “metres hayatı” ilişkisini, nişanlılık ilişkisinden ayırmak amacıyla öğretilen ortaya konulan kriterlerin¹⁸, kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda herhangi bir önem taşımaması gerektiğini düşünüyoruz. Nitekim, “kadının” şiddetten korunmasını hedefleyen bir kanun, onun, “flört”, “sevgili” hâttâ “metres” tanımını içine girmesiyle ilgilenmeksiz, yalnızca ona yönelik olarak uygulanan şiddetin önüne geçmeyi amaçlamalıdır.

- Kadın ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunmasına Dair Kanun Tasarısı'nın “Amaç ve kapsamı” düzenleyen 1. maddesinde tek tek sayma yönteminin benimsenmiş olduğu görülmekteydi. Kanaatimizce, bu yöntem uygun bir yasa yapma yöntemi değildir, zira bu yöntemin kabulü hâlinde, bazı noktalar gözden kaçabilecek ve korumanın kapsamı yeterince geniş olmayacaktır. Ancak yasalaşan metinde, kapsamın sadece aile ilişkisi ile mi sınırlandırıldığı, yoksa Türk Medenî Kanunu'na göre aile sayılmayan birlikteliklerin¹⁹ de

¹⁸ Bkz. Öztan, s. 30; Koç, s. 49.

¹⁹ Günümüzdeki hukuk anlayışının, aile kavramının açıklanmasında evlilik birliğini temel aldığı görülmektedir. Zira, evli olmadan yaşayanların sayısı gün geçtikçe artsa da, serbest birleşme şeklinde ortaya çıkan ve karı-koca hayatının yaşandığı yaşam biçimleri, aile kavramından farklı olarak “hayat arkadaşlığı” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu gibi birleşmeler, İsviçre, Fransa ve Almanya gibi ülkelerde de evlilikten farklı şekilde (*Lebensgemeinschaft*, *partnerschaft/union libre*, *concubinage*) tanımlanmakta ve evliliğin genel hükümlerinden farklı hükümlere tâbi tutulmaktadır. Hayat arkadaşlıkları, çoğu durumda Anayasanın aileyi koruyan hükümlerinden yararlanma olanağı bulamamaktadır. Bkz. Dural/Öğüz/Gümüş, s. 2, 10; Akıntürk/Ateş Karaman, s. 6-7; Şükran Şıpka, Avrupa Birliği Aile Hukuku ve CEFL (Avrupa Birliği Aile Hukuku Komisyonu, Prensipleri, Amaçları ve Yapılan Çalışmalar), İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 10, Güz 2006/2, s. 166. Öte yandan, aynı cinsiyetten iki kişinin birlikte yaşamak ve bir yaşam ortaklığı kurmak amacıyla biraraya gelmeleri hâlinde de “aile” kavramının bu ilişkiyi tanımlamak için kullanılamayacağı, bugün için baskın görüş olarak kabul edilmektedir. Gerçekten, aynı cinsiyete sahip olan iki kişi her nasılsa evlendirme memuru önünde, hayatlarını birleştirmeye yönelik olarak olumlu irade açıklamasında bulunsalar bile, bu evlilik “yok” hükmünde sayılacaktır. Bkz. Akıntürk/Ateş Karaman, s. 204; Zevkliler/Havutçu/ Gürpınar, s. 262; Dural/ Öğüz/

kapsam içinde tutulmasının mı hedeflendiği belli değildir. Bundan başka, “aile” tabiri ile, dar anlamda ailenin mi, yoksa geniş anlamda veya en geniş anlamda ailenin mi kastedildiği anlaşılmamaktadır²⁰. Bundan başka, örneğin eşcinsel çiftlerin veya aynı evde kalan öğrencilerin birbirlerine uyguladıkları şiddet de kanun kapsamında engellenebilecek midir? Bu sorulara da cevap verilmiş değildir. Nitekim Kanun m. 2/f. 1/b. (b)’de, ev içi şiddetin tanımının²¹ yapılmış olmasına karşın, “ev içi şiddet” kavramına kanunun başka hiçbir yerinde atıf yapılmamış; kavram, tuhaf bir şekilde kanun metni içerisinde bir daha hiç kullanılmamıştır.

Gümüş, s. 69; **Öztañ**, s. 321. Buna karşın, son zamanlarda Almanya ve Fransa gibi bazı ülkelerde eşcinsel birlikteliklerin, “evlilik” statüsünde olmasa da, “özel hayat ortaklığı” statüsünde korunmaya çalışıldığı gözlemlenmektedir. Hollanda, Belçika, Kanada, Güney Afrika, İspanya ve ABD’nin Massachusetts eyaleti ise eşcinsel evliliğe izin veren ülke ve eyaletlerdir. Bkz. **Şıpka**, s. 166, dn. 4. Hayat ortaklığı, mal rejimi seçimi, karşılıklı hak ve görevler, soyadı, nafaka yükümlülüğü, ortaklığın mahkeme kararıyla sona ermesi ve miras hakkı gibi birçok konuda evlilik ile çok yakın hükümlere tâbi tutulsa da, bunu, hukuken “evlilik” olarak nitelendirmek doğru olmaz. Bu konuda Alman hukukundaki ayrıntılı düzenleme için bkz. **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 69-73. Buna rağmen, özellikle Kuzey Avrupa ülkelerindeki genel eğilim, modern hukukun geleneksel bakış açısıyla veya tarihî ve dinî sebeplerle şekillenemeyeceğinin ve ilerleyemeyeceğinin altını çizmekte, özellikle eşcinsel birlikteliklere farklı bir düzenleme getirilmesinin “eşitlik” ilkesine aykırı olduğunu savunmaktadır. Bu tespit için bkz. **Şıpka**, s. 166.

²⁰ Aile kavramının yer ve zaman içerisinde birçok değişikliğe uğradığı görülmektedir. Eski devirlerde, aile kavramından anlaşılan yalnızca eşler ile onların evlenmemiş çocukları değildi. Evlenmiş çocuklar, gelinler, damatlar, torunlar, büyük anne ve büyük babalar, hâttâ teyzeler, dayılar, amcalar, halalar ve onların eşleri olan enişte ve yengeler ile kuzen ve yeğenler dahi aile kavramı içinde kabul ediliyordu. Günümüzde ise bu kavram, daha ziyade çekirdek aileyi anlatmak amacıyla kullanılmaktadır. Öğretide, aile kavramının üç farklı yapıda incelendiği görülmektedir. Bunlar, sadece eşlerden oluşan birliği temsil eden “dar anlamda aile”; anne, baba ve çocuklardan oluşan “geniş anlamda aile” ve bir aile başkanının yönetiminde, aynı çatı altında yaşayan hısımlardan başka hizmetçi, dadı, uşak, aşçı ve şoför gibi ev içinde çalışanları da kapsayan “en geniş anlamda aile” tanımlarıdır. Medenî Kanunun kendi sistematığı içerisinde her üç aile kavramına da yer vererek, bunları farklı kısım ve maddeler hâlinde hükme bağlaması dikkat çekicidir. Örneğin “dar anlamda aile”, Medenî Kanunun birinci kısmında “Evlilik Hukuku” başlığı altında düzenlenmişken, “en geniş anlamda aile” ise, Kanun’un 367 ilâ 371. maddeleri arasında “Ev Düzeni” başlığı altında ele alınmıştır. “Aile” tanımları ile ilgili olarak daha ayrıntılı bilgi için bkz. **Akıntürk/Ateş Karaman**, s. 4-6; **Zevkiler/Havutçu/Gürpınar**, s. 240-241.

Bu açıklamaların konumuz açısından önemi ise, şiddete karşı korumada hangi aile tanımının dikkate alınacağı noktasında ortaya çıkmaktadır. Fikrimizce, burada “aile” en geniş biçimiyle değerlendirilmeli ve kayınpederinden dayak yiyen gelin, patronundan şiddet gören hizmetçi veya yengesinin dövdüğü çocuk da kanun kapsamında korunmalıdır.

²¹ Kanun m. 2/f. 1/b. (b)’e göre, “ev içi şiddet”, şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddettir.

- Kanımızca, ister evli olmadan karı-koca hayatı yaşasın, ister aynı cinsiyetten olduğu hâlde yaşam ortaklığı kurmak amacıyla biraraya gelsin, bu birlik-telik neticesinde şiddet tehlikesi ile karşı karşıya kalan her birey, Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ndeki ifadeyle “ev içi” şiddet mağduru sayılmalı ve devlet tarafından koruma altına alınmalıdır.

- Kadın ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunmasına Dair Kanun Tasarısının önceki hâlinde yer alan “yakın ilişki” kavramı da muğlak bir kavram olmasına karşın kabul edilmişti. Zira bu ifadenin kullanılmaya devam edilmesi hâlinde, tarafların farklı şehirlerde olması veya aynı şehirde olmalarına rağmen, internet veya telefon aracılığıyla belli bir ilişkiyi yürütmeleri durumunda, bu ilişki biçimleri kapsam dışında kalabilecekti. Kanaatimizce devletin, bir konut içinde yaşayan bireyleri şiddetten koruması için, aralarındaki ilişkiyi hukuken nitelendirme çabası isabetli değildir. Aksi takdirde bu, şiddete uğrayan bireyin kişilik haklarını ihlal edecek bir biçimde, kendisine şiddet uygulayan kişi ile arasındaki ilişkinin niteliğini, boyutunu ve “meşruiyetini” kamu görevlilerine kanıtlamak yönünde, insan onuru ile bağdaştırılmayacak bir ispat yükü doğurabilir.

- Kanunda kullanılan “tek taraflı ısrarlı takip mağduru” tabiri, pek de açık olmayan bir ifadedir. Takipten ne anlaşılması gerekmektedir? Takibin ısrarlı olması hangi sebeple aranmaktadır? Takibin ısrarlı sayılabilmesi için kaç kere tekrarlanması yeterli sayılacaktır? Kanaatimizce münferit saldırıların da şiddetin korunması kapsamında ele alınması gerekmektedir. Ayrıca takibin “tek taraflı” olma şartının neden arandığı da anlaşılammaktadır. Şiddet veya takip karşılıklı olduğu zaman tedbir uygulanmayacak mıdır? Düzenlemenin, bu sorulara yanıt vermekte başarısız kaldığı görülmektedir.

3. “ŞİDDET” KAVRAMI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME

1) Avrupa Konseyi Kadına Karşı ve Ev İçi Şiddetle Mücadele ve Bunun Önlenmesi Sözleşmesi

- Sözleşmede üç tür şiddet tanımı yapıldığı görülmektedir: Bunlar, kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet ve kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olarak yer almaktadır (m. 3). Buna göre:

“Kadına yönelik şiddet”, ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayalı her türlü eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelmektedir. Kadına yönelik şiddet, bir insan hakkı ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır.

“Aile içi şiddet”, mağdur faille aynı haneyi paylaşırsa da paylaşmasa da, ailede veya hanede, eski veya şimdiki eşler ya da partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet anlamına gelmektedir.

“Kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet”, doğrudan kadınlara yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya orantısız bir şekilde kadınları etkileyen şiddet anlamına gelmektedir.

- Şiddetin türü bakımından ise, bunun, kamusal veya özel alanda gerçekleşebileceği ve fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik olarak uygulanabileceği belirtilmiştir.

- Sözleşmede, şiddetin cinsiyete dayalı, ayrıca toplumsal cinsiyete dayalı olabileceği vurgulanmış, kadına yönelik şiddetin insan hakları ihlali ve ayrımcılığın bir biçimi olduğu da belirtilmiştir.

- Yapılan tanımlamalardan Sözleşmenin, sadece şiddeti değil, şiddet tehlikesini veya tehdidini de engellemeyi hedef olarak belirlediği gözlemlenmektedir.

- Bireyi keyfî olarak özgürlükten yoksun bırakmanın ve zorlamanın da şiddet kavramına dâhil edildiği görülmektedir.

2) 4320 Sayılı Ailenin Korunması Hakkında Kanun

- Kanunda, sadece “aile içi şiddet” kavramının yer aldığı, buna karşılık, şiddet tanımına yer verilmediği görülmektedir.

- Kanunun birinci maddesinde “şiddete maruz kalma” ifadesi bulunmaktadır²². Avrupa Konseyi Sözleşmesinden farklı olarak, şiddetten bahsedilebilmesi için, bunun, eyleme dökülmüş olmasının arandığı dikkat çekmektedir. Bu nedenle, şiddet tehlikesi veya tehdidi, şiddet kavramının kapsamına dâhil edilmemiştir.

²² 4320 sayılı Kanun m. 1: “Türk Medenî Kanununda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin veya mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin **aile içi şiddete maruz kaldığını** kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi üzerine Aile Mahkemesi Hâkimi meselenin mahiyetini göz önünde bulundurarak re’sen aşağıda sayılan tedbirlerden bir ya da birkaçına birlikte veya uygun göreceği benzeri başka tedbirlere de hükmedebilir”.

3) Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik

- Yönetmeliğin “Tanımlar” başlığını içeren m. 4/f. 1/b. (e)’de, şiddetin tanımı yapılırken, sözel davranışla birlikte fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik eylemlerin de “şiddet” olarak nitelendirilebileceği hükmüne yer verilmiştir²³. Bu bakımdan, Yönetmeliğin şiddet tanımı açısından Sözleşme ile paralel bir düzenlemeye sahip olduğu söylenebilir.

- Kanunla paralel olarak, Yönetmelik m. 2/f. 1 ile m. 5/f. 1’de de “şiddete maruz kalma” ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir²⁴. Dolayısıyla Yönetmelikte de, şiddetin “eyleme dökülmüş hâlinin” arandığı söylenebilir.

4) 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

- Yasada yapılan tanıma göre “şiddet”, kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesi ya da acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı ifade etmektedir.

- Kanunda, ev içi şiddet ile kadına yönelik şiddetin ayrıca tanımlandığı görülmektedir. Buna göre, “ev içi şiddet”, şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet olarak tanımlanmıştır (m. 2/f. 1/b (b)). “Kadına yönelik şiddet” ise, kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol

²³ Yönetmelikte yapılan tanıma göre şiddet, aile bireyinin fiziksel, cinsel, ekonomik veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözel ve ekonomik her türlü davranıştır.

²⁴ Yönetmelik m. 2: “Bu Yönetmelik, aile içi **şiddete maruz kalan** eş, çocuk, aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireyleri ve mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan ya da evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireyleri ile şiddet uygulayan eş veya diğer aile bireylerini, alınacak tedbirleri, bu tedbirleri almak ve uygulamakla görevli ve yetkili makam ve merciler ile usul hükümlerini kapsar”. Yönetmelik m. 5/f. 1: “Aile bireylerinden biri fiziksel, cinsel, ekonomik veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanması muhtemel olan, bu tip hareketlerin tehdidini, baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözel ve ekonomik nitelikte **şiddet içeren davranışa maruz kalmaları** hâlinde, şikâyet ve ihbar mercilerine müracaat etmek suretiyle tedbir talebinde bulunabilir”.

açan ve bu kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış şeklinde tanımlanmıştır (m. 2/f. 1/b (ç)). Ancak, yukarıda da belirtmiş olduğumuz gibi, bu kavramlara kanunun başka hiçbir yerinde değinilmemiştir.

- Kanun, korumanın uygulanabilirliği açısından 4320 sayılı Kanun ve Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik'ten farklı olarak, sadece şiddete uğramış olmayı değil, şiddete uğrama tehlikesini de yeterli saymaktadır²⁵.

GÖRÜŞ ve ELEŞTİRİLERİMİZ

- Şiddet kavramının kapsamı bakımından, doğrudan kadına yönelik fiilî bir hareketin söz konusu olmamasına rağmen sadece şiddet tehlikesinin varlığının yeterli kabul edilmesi ve Kanun kapsamında kadına yönelik bir şiddet olarak değerlendirilmesi olumlu bir gelişmedir. Bu bağlamda, öfke kontrolüne sahip olmayan eşe yönelik tedbir uygulanması yoluna gidilebilecek ve şiddetin henüz eyleme dökülmeden önlenmesi sağlanabilecektir. Nitekim Kanun bir ceza kanunu niteliğinde olmayıp, esas itibarıyla önleme amaçlı bir düzenlemedir.

- Kanundaki “ev içi şiddet” tanımı, Sözleşmedeki “aile içi şiddet” tanımı ile karşılaştırıldığında, kanundaki tanımın yeterince açık olmadığı dikkat çekmektedir. Zira Sözleşmede yer verilen “eski veya şimdiki eşler” veya “partnerler” ifadelerine Kanunda yer verilmemiştir. Her ne kadar, Kanunun kapsamını düzenleyen 1. maddenin lafzından, bu kişilerin de şiddet mağduru olarak koruma kapsamına dâhil olduğu sonucuna yorum yoluyla ulaşılabiliyorsa de, Kanundaki “ev içi şiddet” tanımında bu unsurlara açıkça yer verilmemiş olması uygulamada kafa karışıklığına yol açabilecektir. Kanunkoyucunun aile kavramını vurgulama ve aile dışındaki ilişki biçimlerini açıkça zikretmekten kaçınma çabası, kanunun genelinde olduğu gibi, burada da göze çarpmaktadır. Ayrıca, kanunda geçen “aile mensubu sayılan diğer kişiler”in kim olduğu tam olarak anlaşılammamaktadır. Kanunun gerekçesinde de bu konuyla ilgili herhangi bir açıklama bulunmamaktadır.

- Sözleşmedeki “kadına yönelik şiddet” tanımı, Kanunumuzda “şiddet”in tanımı olarak verilmiştir. Kanunumuzdaki “kadına yönelik şiddet” tanımında

²⁵ Nitekim 6284 sayılı Kanun m. 1’de kanunun, şiddete uğrayan veya **şiddete uğrama tehlikesi bulunan** kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları kapsadığı belirtilmektedir. Keza, tanımların yer aldığı 2. maddede de, şiddet mağduru, “şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya **kalma tehlikesi bulunan** kişiyi ve şiddetten etkilenen veya **etkilenme tehlikesi bulunan** kişileri”, şiddet uygulayan ise, “şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya **uygulama tehlikesi bulunan** kişiler” olarak açıklanmıştır.

ise, “yalnızca kadın olmaktan kaynaklanma”, “cinsiyete dayalı ayrımcılık” ve “kadının insan hakları ihlaline yol açma” unsurları vurgulanmıştır. Bu itibarla, “kadına yönelik şiddet” tanımı, Sözleşmedeki “toplumsal cinsiyete dayalı şiddet” tanımı ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca kanundaki “şiddet” tanımında fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddetin yanısıra, “buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfî engellenmesinin” de düzenlendiği görülmektedir. Böylelikle bir mahkeme kararında “sosyal şiddet”²⁶ olarak ifade edilen kadını eve hapsederek bütün sosyal ilişkilerine engel olmak biçimindeki davranışların da şiddet kavramı içinde kabul edileceği ümidindeyiz.

- Yine de Kanunun, özellikle “amaç ve kapsam”ı düzenleyen 1. maddesinde “toplumsal cinsiyet”e ilişkin bir vurgunun yapılmamış olması önemli bir eksikliktir. Sözleşmede yapılan tanıma göre toplumsal cinsiyet, toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenen ve sosyal olarak kurgulanan roller, davranışlar ve eylemler anlamına gelmektedir. Nitekim özellikle kadına yönelik şiddetin çoğu zaman “gerekçesi”, kadının, kendisine erkek egemen toplum tarafından yüklenen “iyi bir anne”, “sadık bir eş”, “iyi bir aşçı” olma gibi rollerin yerine getirilmemesinden kaynaklanmaktadır.

4. ÖNGÖRÜLEN TEDBİRLER BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME

1) Avrupa Konseyi Kadına Karşı ve Ev İçi Şiddetle Mücadele ve Bunun Önlenmesi Sözleşmesi

- Sözleşmenin 20. maddesinin ilk fıkrası, taraf devletlerin, mağdurların şiddet sonrası iyileşmelerini kolaylaştırmak amacıyla almaları gereken yasal tedbirlerden bahsetmektedir²⁷. Bu tedbirlerin, hukukî ve psikolojik danış-

²⁶ Ankara 8. Aile Mahkemesi’nin E.2007/898, K.2009/605 sayılı ve 13.5.2009 tarihli kararına göre “tanık anlatımlarından, davalı kocanın evlilikten kısa bir süre sonra eşine ilgisini yitirdiği, sorumsuz davranarak evlilik birliğinin gerektirdiği sorumluluk ve yükümlülüklerini yerine getirmediği, eşine karşı baskı ve şiddet uyguladığı, ayrı ev açmayıp ailesi ile birlikte yaşama-ya zorladığı, davalının yabancı ülkeye uyum sağlaması için katkıda bulunmadığı, hâttâ onu eve kapatıp sadece ev işlerini yapmasını beklediği anlaşılmakla, evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı, bunda davalı kocanın ağır kusurlu olduğu anlaşıldığından tarafların boşanmalarına karar verilmiştir. Öte yandan davacıya fizikî şiddet uygulandığı yolunda kanıtlar bulunduğu gibi **evden çıkması kısıtlanarak ve kendisini geliştirip, içinde yaşadığı yabancı ülkeye uyum sağlaması için gerekli ortam sağlanmadığı ve destek olunmadığı için uğradığı sosyal şiddet** de değerlendirilerek TMK’nın 174/2 maddesi uyarınca manevî tazminat takdir edilmiştir. Bkz. Eray **Karınca**, Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ankara 2010, s. 12.

²⁷ Sözleşme m. 20/f. 1: “Taraf Devletler, mağdurların şiddet sonrası toparlanmalarını kolaylaştıracak hizmetlere erişebilir olmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır. Bu tedbirler, gerek duyulduğunda, hukukî ve psikolojik danışmanlık, maddî yardım, konut, eğitim, öğretim ve iş bulmalarına yardım gibi hizmetleri içermelidir”.

manlık, maddî yardım, konut, eğitim, öğretim ve iş bulmaya yardım gibi hizmetleri içermesi gerektiğine değinilmiştir.

2) 4320 Sayılı Ailenin Korunması Hakkında Kanun

- Kanunun ilk maddesine göre, şiddete maruz kalan kişinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının durumu bildirmesi üzerine Aile Mahkemesi Hâkimi tedbir alacaktır. Kanunda sadece şiddet uygulayana yönelik olarak uygulanabilecek önleyici tedbirler²⁸ sayılmaktadır. Söz konusu tedbirler sınırlı sayıda değildir. Hâkim, kanunda yazılı olanlara benzer tedbirlere de hükmedebilmektedir. Ancak koruyucu tedbirlerin, gerek önemi gerekse hâkime yol gösterici olması bakımından ayrıca düzenlenmemiş olması eksiklidir. Bu itibarla 4320 sayılı Kanunun mağdur odaklı olmadığını söyleyebiliriz. Bu eksikliğin 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunda giderildiği görülmektedir.

- Kanun, şiddet uygulayan eşe yönelik negatif yükümlülükler içeren (yasaklayıcı/ önleyici) tedbirlerle sınırlı tutulmuştur. Pozitif yükümlülükler öngörülmemiştir. Bu eksiklik de 6284 sayılı Kanun ile giderilmektedir.

- 4320 sayılı Kanun m. 1/f. 3, uygulanacak tedbirin üst sınırını 6 ay olarak belirlemiştir. Sırf bu üst sınır nedeniyle kadınlar bu süreden sonra korumasız kalmakta, şiddet olaylarının tekrarı da genellikle bu zaman zarfında gerçekleşmekte olup, süre sınırı uygulamadaki en önemli sorunlardan birisi haline gelmiştir.

3) Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik

- Yönetmelikte de, 4320 sayılı Kanunla paralel olarak bir takım önleyici tedbirlere yer verildiği görülmektedir (m. 6/f. 2).

- Bu tedbirlerin sınırlı sayıda olmadığı, aile mahkemesi hâkiminin, mesele- nin mahiyetini göz önünde bulundurarak ve re'sen maddede öngörülen tedbirlerden başka tedbirlere de hükmedebileceği esasına yer verilmiştir.

²⁸ Bu tedbirlerden bazıları, kusurlu eşin veya diğer aile bireyinin; aile bireylerine karşı şiddete veya korkuya yönelik söz ve davranışlarda bulunmaması, müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer aile bireylerine özgülenmesi, birlikte ya da ayrı oturmakta olduğu eve veya işyerlerine yaklaşmaması, aile bireylerinin eşyalarına zarar vermemesi, aile bireylerini iletişim araçları ile rahatsız etmemesi, varsa silah veya benzeri araçlarını genel kolluk kuvvetlerine teslim etmesi, alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanılmış olarak şiddet mağdurunun yaşamakta olduğu konuta veya işyerine gelmemesi, bu yerlerde bu maddeleri kullanmaması, bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması şeklinde öngörülmüştür.

4) 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

- 6284 sayılı kanunun 7. maddesine göre, şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkes bu durumu resmî makam veya mercilere ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür.

- Kanunda, 4320 sayılı kanundan farklı olarak yalnız şiddet mağduruna yönelik olarak uygulanan önleyici tedbirlere değil, bunlarla birlikte, şiddet uygulayan kişilere yönelik koruyucu tedbirlere de yer verilmiştir.

- Kanunun 5. maddesinde düzenlenen önleyici tedbirlere kural olarak yalnızca hâkim tarafından hükmedilebilmektedir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ise, kolluk amiri de, şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması; müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması; müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi; korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması; gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve çocuklarına yaklaşmaması konusundaki tedbirlere karar verebilmektedir²⁹.

- Kanunun 5. maddesinde 4320 sayılı kanundan farklı olarak, yalnız şiddet mağdurunun değil, bunun dışındaki kişilerin güvenliğini sağlama amaçlı önleyici tedbirlere de hükmedilebileceği öngörülmüştür. Örneğin, şiddet uygulayanın çocuklarıyla kişisel ilişki kurmasına yönelik olarak daha önce verilmiş bir mahkeme kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılmasına, kişisel ilişkinin sınırlandırılmasına ya da tümüyle kaldırılmasına hükmedilebilir. Bundan başka, gerekli görülmesi hâlinde şiddet mağdurunun, yakınlarına, onun için tamkılık yapan kişilere ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak kaydıyla çocuklarına yaklaşmamasına da karar verilebilir.

- Önleyici tedbirlerden farklı olarak, koruyucu tedbirler, iki ayrı maddede (m. 3 ve m. 4) mülkî amir tarafından verilecek olan tedbirler ile hâkim tarafından verilecek tedbirler olarak düzenlenmiştir³⁰. Kanun m. 3’de düzenlenen

²⁹ Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar (m. 5/f. 2).

³⁰ Mülkî amir tarafından verilebilecek olan koruyucu tedbirler, kanun kapsamında korunan kişinin kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması; geçici maddi yardım yapılması, psikolojik, meslekî,

koruyucu tedbirlerde, idarî mercilerin (hâttâ uygun barınma yeri sağlanması ve geçici koruma altına alınma tedbirleri bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde kolluk amirinin³¹) olaya doğrudan müdahalesi öngörülmüştür.

- Düzenlemede, maddî yardım yapılması, barınma sağlanması, işyeri ve iş alanının değiştirilmesi gibi şiddete maruz kalan kişinin ve beraberindeki çocukların korunmasına yönelik olan ve devlete pozitif yükümlülükler yükleyen tedbirlere yer verilmiştir. Kanun Tasarısında daha önce yer almayan şiddete maruz kalan kişinin çocuklarına kreş imkânının, karşılığı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesinden verilmek üzere sağlanması konusundaki tedbirin yasalaşma sürecinde metne eklenmesi de olumlu bir gelişmedir.

- Koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının takibini düzenleyen Kanun m. 12/f. 1'e göre, verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir. Ancak bu suretle, kişilerin sesleri dinlenemez, görüntüleri izlenemez ve bunlar kayda alınmaz. Kanunun gerekçesine göre teknik yöntemlerle takip, şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali olan kişiye yönelik olarak elektronik kelepçe veya bileklik takılması, korunan kişinin sabit ev içi ikaz cihazı ya da mağdura hareket özgürlüğü tanıyan ve ev dışında da kullanılabilen telefon görünümlü mobil cihazın kullanılması gibi yöntemlerle yapılabilecektir³². Teknik araçlarla yapılacak takipler kollukta genel birimlerden ayrı özel eğitimle desteklenen şiddet önleme birimlerinin kurulması ile başarılı olabilecektir. Zira, teknik araçlar sadece kolluğun harekete geçmesi için düğmeye basılmasını sağlayacakken,

hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi; hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya re'sen geçici koruma altına alınması; gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa bunlara, Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması ve benzeri tedbirlerdir.

Hâkim tarafından verilebilecek koruyucu tedbirler ise, kanun kapsamında korunan kişinin işyerinin değiştirilmesi; kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi; korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması; korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması hâlinde, ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27.12.2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi ve buna benzer tedbirlerdir.

³¹ Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunar. Mülkî amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar (m. 3/f. 2).

³² Bkz. Kanunun 11. maddesinin gerekçesi (<http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6284.html>) (erişim tarihi: 16.3.2012).

gerçek bir korumadan söz edilebilmesi için kolluğun müdahale hızı son derece önemlidir.³³

- Kanunda, bizzat şiddet mağduru ve şiddet uygulayan kişiye yönelik sığına sığına uygulanması gereken koruyucu ve önleyici tedbirlerin yanısıra, sorunun kökten ve uzun vadede çözümüne yönelik olarak “destek hizmetleri”³⁴ başlığı altında devlete, medya organlarına ve sivil toplum örgütlerine birtakım sosyal yükümlülükler yüklendiği görülmektedir. Bu bağlamda Kanunun 3. bölümünde şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması³⁵ (m. 14), bu merkezler tarafından verilecek olan destek hizmetleri (m. 15) ve bu kanunun uygulanmasında kurumlar arasındaki koordinasyonun nasıl yürütüleceği ile kadının insan haklarıyla kadın-erkek eşitliği konusunda eğitim

³³ Bkz. Ali Kemal Yıldız, Teknoloji Şiddeti Çözer mi? Röportaj, <http://www.anneboyutu.com/Haber-Detay.aspx?ArtId=6695> (erişim tarihi: 16.3.2012).

³⁴ Şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi amacıyla şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şu şekilde ifade edilmiştir: Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak; tedbir kararlarının sicilini tutmak; korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adli yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek; tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda bulunmak; şiddetin sonlandırılmasına yönelik bireysel ve toplumsal ölçekte programlar hazırlamak ve uygulamak; Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak; şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak; kişiye hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik etmek; kişinin meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak; tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemek; psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yardım ve danışmanlık yapmak; hâkimin isteği üzerine şiddet uygulayan ve şiddet mağduru kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak; ilgili merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak; 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda gerekli rehberliği yapmak; şiddet uygulayan kişinin eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına, meslek edindirme kurslarına katılmasına veya alkol ve madde bağımlılığını ortadan kaldırmak için muayene veya tedavi olmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak (m. 15).

³⁵ Kanun m. 14’e göre, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürüten şiddet önleme ve izleme merkezlerini kurmakla yükümlü kılınmıştır. Kurulan merkezlerde şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik izleme çalışmaları yapılır ve destek hizmetleri verilir.

programları düzenlenmesine ilişkin hükümler yer almaktadır. Bu düzenlemelerin Sözleşme m. 20 ve m. 22 ile uyumlu olduğu görülmektedir³⁶.

- 6284 sayılı Kanun ile, tedbirlerin uygulanmasını sağlamak bakımından zorlama hapsinin getirildiği görülmektedir. Buna göre, tedbir kararının tefhimi ve tebliği işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık hâlinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtar yapılacaktır (m. 8/f. 5). Şiddet uygulayan, kendi hakkında verilmiş olan tedbir kararına aykırı hareket ederse, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tâbi tutulur (m. 13/f. 1). Ayrıca tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi on beş günden otuz güne kadar çıkabilir. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez (m. 13/f. 2). Zorlama hapsine ilişkin kararlar, Cumhuriyet Başsavcılığınca yerine getirilecektir. Bu kararlar, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirilir (m. 13/f. 3).

GÖRÜŞ ve ELEŞTİRİLERİMİZ

- 4320 sayılı yasadan farklı olarak, 6284 sayılı Kanunda, yalnızca önleyici tedbirlere değil, mağdurların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak koruyucu tedbirlere de yer verilmiş olması olumlu bir gelişmedir³⁷. Dünyada, hukukun mağdura odaklanması yönündeki gelişimin bir yansıması olan bu anlayış, şiddet mağdurlarının eskiden olduğu gibi bir de hukuk düzeninin mağduru olmaları sonucuna engel olacaktır. Şiddet mağdurları, etraflarında onları destekleyecek birileri olmasa dahi, devlet tarafından korunacakları hissiyatında olacaklardır.

- Koruyucu tedbirlerin, bu tedbirlere karar verecek merci bakımından iki farklı maddede düzenlenmesine neden ihtiyaç duyulduğu sorusu akla gelebilir. Kanaatimizce böyle bir ayırım yapılmasının sebebi, şiddet mağdurunun yargı mekanizmasındaki gecikmelere maruz kalmaksızın süratle korunmasını sağlamaktır. Nitekim şiddetin önlenmesi için kanunun genel gerekçesinde “etkili ve süratli bir usul izlenmesi” gerektiği belirtilmiştir³⁸. Öte yandan 4. maddedeki tedbirler, her ne kadar mağdur hakkında uygulanacak olsa da,

³⁶ Sözleşmenin “Uzman destek hizmetleri” başlığı altında düzenlenen 22. maddesinin ilk fıkrası uyarınca, taraf devletler, Sözleşme kapsamında yer alan şiddet eylemlerine maruz kalmış her mağdura yeterli bir coğrafi dağılımla acil, kısa ve uzun dönem için uzman destek hizmetlerini sağlamak veya bu hizmetleri düzenlemek için gereken yasal veya diğer tedbirleri almakla yükümlü kılınmıştır.

³⁷ Aynı yönde bkz. Ali Kemal Yıldız, Teknoloji Şiddeti Çözer mi? Röportaj, <http://www.anneboyutu.com/Haber-Detay.aspx?ArtId=6695> (erişim tarihi: 16.3.2012).

³⁸ Bkz. http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_sd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=102316 (erişim tarihi: 16.3.2012).

sonuçları itibariyle şiddet uygulayan kişinin hakkına müdahale niteliğinde olduğundan, bu tedbirlerden herhangi birine hükmedilmesinin mahkeme kararını gerektirmesi hukuk devleti ilkesinin gereğidir.

- Aynı şekilde, 3. maddede yer alan ve mülkî amir tarafından verilebileceği öngörülen tedbir kararlarının, hâkim tarafından verilir verilemeyeceği de merak uyandırabilir. Öncelikle altı çizilmelidir ki, ne 3. maddede sayılan ve mülkî amir tarafından verilebilen ne de 4. maddede öngörülen ve hâkim tarafından verilebilen tedbirler *numerus clausus* (sınırlı sayıda) değildir. Mülkî amir tarafından verilebilecek olan tedbir kararları, hâkim tarafından evleviyetle verilebilir. Fakat 4. maddede yer alan tedbirler nitelikleri gereği hâkim güvencesini gerektirdiğinden, mülkî amirin 4. maddedeki (hâkim tarafından verilebilen) tedbirlere hükmedemeyeceğini düşünüyoruz.

- Kanun m. 5/f. 1/ b. (ğ)'de özel olarak, silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevlisinin, görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi şeklinde kanaatimizce de olumlu bir tedbir öngörülmüştür. Uygulamada, silahını kurumuna teslim etmesine hükmedilen kamu görevlisinin tedbirin uygulandığı sürece silah taşınmasını gerektirmeyecek işlerle görevlendirilmesi yerinde olacaktır.

- Kanun m. 15'de "Destek Hizmetleri" başlığı altında bir takım hizmetlere yer verildiği görülmektedir. Avrupa Konseyi Sözleşmesi ile paralel bir biçimde, şiddet uygulayan kişinin psikolojik bakımdan tedavisini, eğitim ve rehabilitasyonun sağlanmasını ve alkol ve uyuşturucu ile mücadele etmesini hedefleyen bu gibi tedbirlere yer verilmiş olması da olumlu bir gelişmedir.

- Kanunda yer alan maddî hükümler, şiddet mağduru kadını şiddet olaylarını kamusal makamlara bildirmeleri bakımından cesaretlendirici niteliktedir. Buna göre şiddet mağduruna geçici maddî yardım yapılması (m. 17) veya nafaka bağlanması (m. 18) mümkündür. Mağdurun sağlık giderleri devlet tarafından karşılanır (m. 19). Ayrıca Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden, yargılama giderleri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmayacağı, maddî yardımların vergilerden muaf olduğu düzenlenmiştir (m. 20). Geliri olmayan kadınları yasadan yararlanmak için başvurmaktan alıkoyan en önemli nedenin, şiddet uygulayanın evden uzaklaştırılması hâlinde evin giderlerini karşılayamayacağı endişesi olduğu³⁹ göz önünde bulundurulduğunda, Kanundaki mâli hükümlerin önemi ortaya çıkmaktadır.

- Kanunun koruyucu tedbirin değiştirilmesi ve kaldırılmasını düzenleyen 8. maddesinin ikinci fıkrasında, uygulanmasına karar verilen koruyucu tedbir-

³⁹ Bkz. Karınca, s. 149.

lerin kendiliğinden kaldırılmasına veya türünün değiştirilmesine de imkân tanınmıştır. Ancak, re'sen kaldırma yetkisi herhangi bir objektif kritere bağlanmamıştır. Bu durumda örneğin koruma altına alınan mağdur hakkındaki tedbir, ilgili merci tarafından uygun bir mekânın bulunmadığı gerekçesiyle keyfî olarak kaldırılabilir. Bu da, korumanın gerektiği gibi yerine getirilmesine engel olur. Kanaatimizce, re'sen kaldırma yetkisi, tedbirin uygulanmasına gerek kalmadığını gösteren kuvvetli emarelerin varlığı koşuluna bağlanmalıdır. Kanunun 9. maddesine göre, (bu kanuna göre verilen tüm kararlara karşı olduğu gibi) re'sen kaldırma kararına, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren 2 hafta içinde görevli aile mahkemesinde itiraz imkânı tanınmıştır. Re'sen kaldırma kararının hukuka uygunluğu mahkeme tarafından denetlenecek olsa da, önerdiğimiz gibi, “*tedbirin uygulanmasına gerek kalmadığını gösteren kuvvetli emarelerin varlığı*” koşulunun getirilmesi, idarenin kaldırma kararı verirken daha dikkatli davranmasını sağlayacaktır.

- Kanun m. 2/f. 1/b (g)'de şiddet uygulayan, “şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişi” olarak tanımlanmıştır. Bu tanım, hakkında tedbir uygulanacak olan kişinin şiddeti “*doğrudan*” uygulayan (veya uygulama tehlikesi bulunan) kişi olarak yorumlanmasına yol açabilir. Oysa ki, şiddet eğiliminde olan kişi, eylemi her zaman kendisi gerçekleştirmemekte, fiilde bulunurken başka kişileri, örneğin çocuklarını dahi kullanabilmektedir. Bu nedenle, Kanundaki “şiddet uygulayan” tanımında “davranışları” ibaresinden sonra, “*doğrudan veya dolaylı olarak*” ifadesinin eklenmesi gerektiğini düşünüyoruz. Önerdiğimiz değişikliğin yapılmaması hâlinde, oğluna sürekli olarak annesinin giyimine karışması ve gerektiğinde şiddet uygulaması yönünde kışkırtmada bulunan baba, şiddeti doğrudan uygulayan kişi olarak addedilmeyeceğinden, onun hakkında tedbire de hükmedilemeyecektir.

- 4320 sayılı Kanun m. 1/f. 3, uygulanacak tedbirin üst sınırını 6 ay olarak belirlemiştir. Keza Yönetmelik m. 14/f. 1 de bu düzenleme ile paraleldir. 6284 sayılı Kanunda ise (m. 8/f. 2) tedbir kararının ilk seferinde en çok altı ay için verilebileceği, ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hâllerde, tedbirlerin süresinin uzatılabileceği öngörülmektedir. Dolayısıyla, kanunda tedbirin uygulanma süresi bakımından bir üst sınır bulunmamaktadır. Bu, kadının korunması açısından olumludur. Nitekim hakkında uzaklaştırma kararı verilmiş olan taraf çoğu zaman, süre biter bitmez saldırısını tekrarlamaktadır. Ancak söz konusu tedbirler, nihayetinde bir başka bireyin özgürlüklerini kısıtlamaya yönelik olduğundan, uygulamada bu tedbirlerin keyfî olarak uzatılmamasına da dikkat edilmelidir.

5. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

4320 sayılı kanunla mukayese edildiğinde, şüphesiz ki 6284 sayılı kanun, tedbirlerin çeşitliliği, özellikle şiddet mağduru kadına yönelik olarak uygulanabilecek olan koruyucu tedbirlerin eklenmesi ve bunların uygulanması bakımından delil aranmaması, tedbirlerin uygulanma süresi bakımından azamî süre koşulunun kaldırılmış olması, tedbirlerin uygulanabilmesi için şiddetin gerçekleşmiş olmasını beklemeksizin “şiddet tehlikesi”nin varlığının da yeterli sayılması, sürecin hızlandırılması amacıyla idareye de yetki verilmesi ve tedbirlerin geciktirilmeksizin yerine getirilmesi gerektiğinin vurgulanması, tedbirlerin uygulanmasının denetlenmesi bakımından elektronik bileklik gibi teknik araçlarla takibin düzenlenmesi, tedbirlere uyulmasının sağlanması bakımından zorlama hapsi uygulaması getirilmesi, şiddetin izlenmesi ve önlenmesi amacıyla 7 gün 24 saat esasına uygun olarak çalışacak merkezlerin kurulması, kadının ve ailenin korunmasında sürekliliğin sağlanması bakımından destek hizmetlerinin öngörülmesi, bu doğrultuda devlet ile sivil toplum örgütleri ve medya organları arasında koordinasyonun sağlanması, ilk ve orta öğretim müfredatına bu konularda dersler eklenmesi hususlarında çok önemli ve olumlu yenilikler içermektedir.

Bu yeniliklere karşın, Kanunda bazı hususların günün koşullarını tam anlamıyla karşılamadığı göze çarpmaktadır. Kanunun başlığında yer alan “kadın” sözcüğünün “aile” kavramından sonra gelmek üzere ikinci sıraya atılması, kanunun özellikle kadına yönelik şiddeti önleme amacıyla uyumlu görünmemekte, kanunda kadın kavramını aile ile ilişkilendirme çabası dikkati çekmektedir. Kanunun dayandığı Avrupa Konseyi Sözleşmesinin adında öncelikle “kadına yönelik şiddet” kavramına yer verilmesine ve Tasarıda da aynı tutumun benimsenmesine karşın, yasalaşma sürecinde neden böyle bir değişikliğe ihtiyaç duyulduğu açıklanmaya muhtaçtır. Yine, kanun metninde ve gerekçesinde “toplumsal cinsiyet” kavramına üstü kapalı olarak değinilip, kavrama açıkça yer verilmemiş olması önemli bir eksikliktir. Zira, kadına yönelik şiddetin kaynağında çoğu kez kadının taşıdığı ileri sürülen toplumsal roller etkili olmaktadır. Ayrıca, kanun koyucunun şiddetin önlenmesinde aile kavramını vurgulama ve aile dışındaki ilişki biçimlerini açıkça düzenlemekten kaçınma çabası, kanunun genelinde hissedilmektedir.

Kadına karşı şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi için öncelikle şiddetin, kadının sırf kadın olmasından kaynaklanan bir tür ayrımcılık ve insan hakları ihlali olarak algılanması gerekmektedir. Temel çözüm olarak belirttiğimiz zihinsel ve toplumsal değişime katkıda bulunmak açısından başta anayasa olmak üzere mevzuatımızda ayrıntılı bir tarama yapılması ve ayrımcılık oluşturan bütün hükümlerin kaldırılması gerekmektedir. Bunun yanısıra, Anayasamızın eşitliği düzenleyen 10. maddesinde, Sözleşmeyle paralel ola-

rak, toplumsal cinsiyet veya cinsel yönelim bakımından da eşitlik düzenlenmelidir. Kanunda, toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelime ilişkin bir belirleme olmaması Anayasadaki bu eksikliğin bir görünümüdür. Ne yazık ki, bu eksikliğin giderilmesi bakımından önemli bir fırsat kaçırılmıştır.

Bununla paralel olarak toplumda şiddetin genel olarak önlenmesi için tedbirler alınmalıdır. Caydırıcı olması bakımından sadece kadına karşı şiddet değil, kişilere karşı sadece ırk, renk, köken, din, mezhep, siyasi ve felsefi görüş, cinsiyet farklılıkları veya cinsel yönelimlerinden dolayı duyulan nefret nedeniyle işlenen suçlar bakımından “nefret saiki”nin cezayı ağırlaştıran bir neden olarak düzenlenmesi tartışılmalıdır.

Kadına karşı şiddetin bir algı sorunu olmasına paralel olarak esas çözüm pratikte gerçekleşecektir. Kanun, çeşitli eksikliklerine karşın önemli yenilikler getirmekle birlikte, mevcut durumda olduğu gibi uygulama sorunlarıyla karşılaşılması olasıdır. Bu nedenle mevzuattaki koruyucu hükümlere karşın, personel ve kaynak sıkıntısı gibi gerekçelerle uygulama aksatılmamalıdır. Şiddet mağdurlarının fiziksel travmanın yanında ağır ve uzun süreli psikolojik travma yaşadıkları bilinmektedir. Bu itibarla, şiddet mağduruna gerek kolluk, gerek adli makamlar gerekse sağlık kuruluşlarında eğitilmiş kişilerce, hassasiyetleri göz önünde bulundurularak yaklaşımda bulunulmalıdır. Teknik araçlarla yapılacak takipler kollukta genel birimlerden ayrı özel eğitimle desteklenen şiddet önleme birimlerinin kurulması ile başarılı olabilecektir. Zira, teknik araçlar sadece kolluğun harekete geçmesi için düğmeye basılmasını sağlayacakken, gerçek bir korumadan söz edilebilmesi için kolluğun müdahale hızı son derece önemlidir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- AKINTÜRK Turgut / ATEŞ KARAMAN Derya, Türk Medenî Hukuku, Cilt II, Aile Hukuku, 13. Bası, İstanbul 2011.
- ALTINAY Ayşe Gül / ARAT Yeşim, Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, Metis, İstanbul, 2008.
- DURAL Mustafa / ÖĞÜZ Tufan / GÜMÜŞ Alper, Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku, 3. Bası, İstanbul 2010.
- İÇEL Kayıhan, Türkiye’de Aile İçi Şiddet, Beta, İstanbul 2003.
- KARINCA Eray, Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ankara 2010
- KOÇ Nevzat, Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi, İzmir 2002.
- ÖZTAN Bilge, Aile Hukuku, Ankara 2004.
- SAYMEN Ferit Hakkı / ELBİR Halid Kemal, Türk Medenî Hukuku, C. III, Aile Hukuku, B. 2, İstanbul 1960.

ŞIPKA Şükran, Avrupa Birliği Aile Hukuku ve CEFL (Avrupa Birliği Aile Hukuku Komisyonu, Prensipleri, Amaçları ve Yapılan Çalışmalar), İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 10, Güz 2006/2, sh. 163-172.

TÜRKİYE'DE KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET, Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara 2010.

YILDIZ Ali Kemal, Teknoloji Şiddeti Çözer mi? Röportaj, **Hata! Köprü başvurusu geçerli değil.** (erişim tarihi: 16.3.2012).

ZEVKLİLER Aydın / HAVUTÇU Ayşe / GÜRPINAR Damla, Medeni Hukuk (Temel Bilgiler), 6. Bası, Ankara 2008.